

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Onderwerp

consultatie Tijdelijk experimentenbesluit nieuwe stembiljetten

Datum	Referentie	Inlichtingen bij	Bijlagen
05-08-2021	20-0701/MB/RS	Martin Boerjan, m.boerjan@iederin.nl	

Geacht ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel voor het Tijdelijk experimentenbesluit nieuwe stembiljetten. Dit voorstel is nu in consultatie en wij geven u graag onze inbreng mee. Ieder(in), Sien, KansPlus, LFB, KBO-PCOB, NOOM, Oogvereniging en Stichting ABC vinden het belangrijk dat iedereen zo zelfstandig mogelijk zijn stem kan uitbrengen. Dit geldt ook voor mensen met een beperking, een chronische aandoening, ouderen en mensen met een psychische kwetsbaarheid.

Op dit moment is het zelfstandig stemmen nog niet voor iedereen mogelijk. Het stemproces, de stemlokalen en de stemhokjes zijn niet voor iedereen toegankelijk en assistentie mag niet altijd mee het stemhokje in. Veel mensen vinden het huidige stembiljet ingewikkeld en moeilijk te hanteren vanwege het formaat. Daardoor is het huidige stembiljet niet voor iedereen zelfstandig bruikbaar. Dat moet anders. Zelfstandig stemmen voor iedereen moet de norm zijn en de voorgestelde aanpassing van het stembiljet kan hieraan bijdragen.

Het experimentenbesluit nieuwe stembiljetten vergroot de toegankelijkheid van het verkiezingsproces voor een grote groep mensen. Zeker voor de ruim 2,5 miljoen mensen die laaggeletterd, analfabeet, anderstalig zijn of een cognitieve beperking hebben. Het voorstel dat nu voorligt vereenvoudigt het stembiljet en is in lijn met voorstellen die eerder vanuit de ervaringsdeskundigen zelf gedaan is¹. Wij ondersteunen het voorstel daarom van harte. Graag geven wij u voor het toegankelijker maken van het stembiljet drie aandachtspunten mee:

¹ <https://iederin.nl/minister-ollongren-in-gesprek-over-verbeteringen-stemproces/>

Bezoekadres
Churchillaan 11
3527 GV Utrecht

Postadres
Postbus 169
3500 AD Utrecht

T 030-720 00 00
E post@iederin.nl
I www.iederin.nl

KvK 30250451
Bank NL28 ABNA 0973 89 41 21

1. het stembiljet moet beschikbaar zijn in pictogrammen met de logo's van de politieke partijen en lijstnummers, voor mensen die moeilijk of niet kunnen lezen;
2. het stembiljet moet in een relevant aantal stembureaus zelfstandig bruikbaar zijn voor mensen met een visuele beperking;
3. werk bij het ontwerp van het stembiljet volgens de principes van inclusief ontwerp en betrek ervaringsdeskundigen bij het ontwerp, testen, daadwerkelijk gebruik tijdens de verkiezingen en bij de evaluatie.

Begrijpelijk en toegankelijk

Wij vinden het belangrijk dat bij de inwerkingtreding van het voorstel de informatie over de verkiezingen, het nieuwe stembiljet en de mogelijkheden rond ondersteuning op een overzichtelijke en toegankelijke manier worden aangeboden. Daarnaast blijft het belangrijk dat oefenen met een proefbiljet mogelijk is. Ook diversiteit bij stembureauleden kan bijdragen aan een toegankelijker stemproces. Zorg daarnaast dat verkiezingsdebatten en verkiezingsprogramma's in duidelijke taal en toegankelijk beschikbaar zijn.

Monitor en leer

Monitor de toegankelijkheid van het stemproces en de ervaringen die mensen hebben met de ondersteuning en neem de resultaten mee bij de definitieve vormgeving van het stemproces. Betrek hierbij ervaringsdeskundigen en hun vertegenwoordigende organisaties. Wij hopen dat u onze aandachtspunten meeneemt bij het vormgeven van het definitieve wetsvoorstel en zijn graag bereid een toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,

Illya Soffer,
directeur Ieder(in)

Luuk-Jan Boon,
directeur
Oogvereniging

Ellis Jongerius,
directeur LFB

Bouchaib Saadane,
voorzitter NOOM

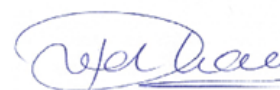
Koos Spanbroek,
Voorzitter Sien

Arjan Beune,
voorzitter Stichting
ABC

Marcel Sturkenboom,
directeur KBO-PCOB

Dickie van der Kaa
directeur KansPlus